

רע"פ 54/15 - פלוני, פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 54/15

לפני:

כבוד השופט א' שהם

המבקשים:

1. פלוני

2. פלוני

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, מיום 8.12.2014, בענ"פ 29336-07-14, שניתן על-ידי כב' השופטים א' רומנוב; ד' מינץ; א' נחליאלי-חיאט

בשם המבקשים:

עו"ד חאג' מופיד

החלטה

1. לפניי בקשה לרשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטים א' רומנוב; ד' מינץ; א' נחליאלי-חיאט), בענ"פ 29336-07-14, מיום 8.12.2014, בגדרו התקבל ערעורה של המשיבה על גזר דינו של בית משפט השלום בירושלים, בשבתו כבית משפט השלום לנוער (כב' השופט ש' לייבו) (להלן: בית משפט השלום), בת"פ 17.6.2014, 25628-03-13, מיום 17.6.2014.

בד בבד עם הבקשה לרשות ערעור, הגישו המבקשים בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר בפועל, אשר הושת עליהם. בהחלטתי מיום 11.1.2015, הוריתי על עיכוב ביצוע העונש עד להכרעה בבקשה לרשות ערעור.

2. נגד המבקשים הוגש כתב אישום, המייחס להם עבירות של התפרעות, לפי סעיף 152 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: חוק העונשין); וניסיון תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 274 (1), (2) ו-(3) לחוק העונשין, בצירוף עם סעיף 25 לחוק העונשין.
3. בכתב האישום נטען, כי ביום 8.3.2013, בסיומה של תפילת יום השישי, נטלו המבקשים חלק בהפגנות אלימות אשר התקיימו בהר הבית (להלן: ההתפרעויות), וידו יחד עם אחרים אבנים לעבר כוחות המשטרה שנכחו במקום, במסגרת תפקידם. במהלך ההתפרעויות, נורה בקבוק תבערה על-ידי אחר, ופגע בשוטר. עוד נאמר בכתב האישום, כי המבקשים השתתפו בהתקהלות אסורה, שיש בה כדי להטיל אימה על הציבור; וניסו לתקוף שוטרים כשהם ממלאים את תפקידם כחוק, בהיותם בצוותא חדא עם יותר משני אנשים, כשהם מזויינים באבן, בכוונה להפריע לשוטרים במילוי תפקידם.
4. ביום 10.2.2014, הודו המבקשים בעובדות כתב האישום, ועל יסוד הודאתם זו, קבע בית משפט השלום, כי המבקשים ביצעו את העבירות שיוחסו להם בכתב האישום, והורה על קבלת תסקיר שירות מבחן, בעניינם של המבקשים.
5. ביום 17.6.2014, החליט בית משפט השלום, לאמץ את המלצת שירות המבחן, בעניינם של המבקשים, ולהימנע מהרשעתם בעבירות אותן ביצעו. בהמשך, החליט בית משפט השלום לנקוט כלפי המבקשים בדרכי טיפול לפי סעיף 26 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א - 1971. בהקשר זה, ציין בית משפט השלום, כי "מדובר בנאשמים אשר נטלו אחריות על מעשיהם, הביעו חרטה. התסקיר שניתן בעניינם הינו תסקיר חיובי ומתייחס לפן השיקומי טיפולי הנוגע ספציפית לעבירות המיוחסות להם. שירות המבחן ציין השתתפות ערה ופעילה מצידם של שני הנאשמים בסדנת חוק ומשפט. יודגש כי מדובר בנאשמים אשר זהו להם מעמד ראשון בבית המשפט, ובאירוע לפני מעל לשנה. אין אינדיקציה להסתבכויות נוספות מצידם".
6. בגזר דינו, קבע בית משפט השלום, כי המבקשים יחתמו כל אחד על התחייבות עצמית בסך 1,000 ₪, לפיה ימנעו במשך שנה, מביצוע העבירות בהן נקבעה אחריותם; והורה על העמדת המבקשים בצו מבחן לתקופה בת שישה חודשים, במהלכו ישלימו המבקשים את סדנת חוק ומשפט בה החלו. לצד זאת, הטיל בית משפט השלום על המבקש 1 לבצע שירות לתועלת הציבור, בהיקף של 150 שעות; ועל המבקש 2 הטיל לבצע שירות לתועלת הציבור, בהיקף של 120 שעות. בית משפט השלום החליט על היקף שעות שונה, לנוכח הבדלי הגיל בין המבקשים: המבקש 1 היה כבן 17 וארבעה חודשים במועד ביצוע העבירות, ואילו המבקש 2 היה כבן 16 במועד זה. נוסף על כך, השית בית המשפט על כל אחד מן המבקשים קנס בסך של 3,600 ₪ או 30 ימי מאסר תמורתו.
7. המשיבה לא השלימה עם תוצאה זו, והגישה ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים, במסגרתו ביקשה להרשיע את המבקשים בדין, ולהשית עליהם עונשי מאסר בפועל. לטענת המשיבה, בית משפט השלום לא נתן משקל ראוי לנסיבות החמורות של מעשי המבקשים, אשר נעשו בסיום תפילות יום השישי בהר הבית, על כל המשמעויות הנלוות לכך; כי אי הרשעת המבקשים משדרת מסר סלחני ופוגעת באפקט ההרתעה; וכי העובדה שהמבקשים הם קטינים אינה מהווה חסינות מפני הרשעה.

8. בית המשפט המחוזי קיבל את הערעור, וקבע כי יש להרשיע את המבקשים, ולהטיל עליהם עונשי מאסר בפועל. במסגרת פסק דינו, נתן בית המשפט המחוזי את דעתו לחומרת המעשים שיוחסו למבקשים, וקבע, כי "לנוכח שכיחות סוג העבירות שהמשיבים ביצעו...ולנוכח נסיבות ביצוען...היה מקום לתת בכורה לשיקולי גמול והרתעה ולהעדיף על פני השיקולים הפרטניים של המשיבים". עוד נקבע, כי גם כאשר מדובר בקטינים, יש להעדיף את האינטרס הציבורי, ולהורות על הרשעת מבצעי העבירות, וזאת על מנת לשרש את התופעה החמורה של התפרעויות ויידוי אבנים לעבר כוחות המשטרה. לאחר זאת, הרשיע בית המשפט המחוזי את המבקשים בעבירות שיוחסו להם בכתב האישום. אשר לעונש, ציין בית המשפט המחוזי, כי מאחר שמעשי המבקשים, במקרה זה, הם חמורים ביותר – אין די בשירות לתועלת הציבור, וקיימת הצדקה להטיל עליהם עונשי מאסר לריצוי בפועל. לפיכך, ביטל בית המשפט המחוזי את הרכיבים בגזר הדין, שעניינם חתימה על התחייבות עצמית, ושירות לתועלת הציבור, ובמקומם הטיל על המבקש 1 מאסר בפועל לתקופה של שלושה וחצי חודשים, ועל המבקש 2 מאסר בפועל לתקופה של שלושה חודשים ויום אחד. כמו כן, השית בית המשפט המחוזי על המבקשים מאסר מותנה בן 3 חודשים, למשך שנתיים, לבל יעברו העבירות בהן הורשעו בתיק זה. יתר רכיבי העונש, אשר נקבעו בגזר דינו של בית משפט השלום, נותרו בעינם.

הבקשה לרשות ערעור

9. בבקשה שלפניי, נטען, כי פסק דינו של בית המשפט המחוזי "סותר" את עקרון השוויון, ממנו נגזר עקרון אחידות הענישה. צוין, לעניין זה, כי בגין ההתפרעויות שהתרחשו ביום 8.3.2013, הוגשו שלושה כתבי אישום: כתב אישום נגד 7 בגירים; כתב אישום נגד קטין נוסף בבית משפט השלום לנוער; וכתב אישום בעניינם של המבקשים. המבקשים סבורים, כי בשל העובדה, שפסק הדין בערעור ניתן בזמן של ריבוי התפרעויות והפרות סדר בירושלים – העונשים אשר הוטלו עליהם חמורים מאלה שהוטלו על הבגירים ועל הקטין הנוסף. כמו כן, לטענת המבקשים, בקשתם מצדיקה רשות ערעור, שכן זו מעלה שאלה משפטית עקרונית, הנוגעת למדיניות הענישה הראויה בעבירות כגון דא; ולנוכח הפער החריג בין רמת הענישה שנקבעה בבית המשפט המחוזי, לבין זו שנקבעה בבית משפט השלום. בהמשך, טענו המבקשים כי בית המשפט המחוזי שגה, בכך שלא התאים את הענישה לנסיבותיהם האישיות של המבקשים, ובכלל זה לשיקולי שיקום, ולעצם היותם של המבקשים קטינים במועד ביצוע העבירות.

דין והכרעה

10. לאחר שעיינתי בבקשה לרשות ערעור ובנספחיה, הגעתי לכלל מסקנה כי אין מקום ליתן למבקשים רשות ערעור "בגלגול שלישי". הלכה מושרשת היא, כי רשות ערעור תינתן במשורה, ורק במקרים אשר מעוררים סוגיה משפטית כבדת משקל או בעלת השפעה רחבה, וכן במקרים חריגים אשר מתגלה בהם אי-צדק או עיוות דין כלפי המבקש (יעקובוב נ' מדינת ישראל (15.1.2015); רע"פ 16/15 בסיר סעאידה נ' מדינת ישראל (13.1.2015); רע"פ 8087/14 נדים אנגנאץ נ' מדינת ישראל (10.12.2014)). הבקשה שלפניי אינה חורגת מעניינם הפרטי של המבקשים, וחרף האמור בה, נסיבות המקרה אינן מעוררות כל שאלה משפטית העשויה להצדיק רשות ערעור בפני בית משפט זה. כמו כן, לא עולה חשש לעיוות דין כלפי המבקשים או כי מתקיימים שיקולי צדק כלפיהם. אף אם בית משפט השלום ובית המשפט המחוזי הגיעו למסקנות שונות, אין בכך משום הצדקה לקיים דיון נוסף בעניינו של המבקש, בפני בית משפט זה (פלונית נ' מדינת ישראל (17.6.2014); שמואלי נ' מדינת ישראל (24.4.2014)).

11. האפשרות הנתונה לבית המשפט להימנע מהרשעתו של נאשם שביצע עבירה, מעוגנת [], והיא מהווה חריג לכלל, לפיו משהוכח ביצועה של עבירה יש להרשיע את הנאשם. במילים אחרות, תוצאה של הימנעות מהרשעה, חרף הקביעה כי הנאשם ביצע את העבירה, היא תוצאה חריגה, השמורה למקרים מיוחדים ויוצאי דופן. שני תנאים מצטברים נקבעו, על מנת להימנע מהרשעה: "ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים" (כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337 (1997), פסקה 7 לפסק-דין של השופטת ד' דורנר). יישום תנאים אלה, בנסיבות המקרה, מוביל למסקנה כי עניינם של המבקשים איננו נמנה על אותם מקרים חריגים, שקיימת בהם הצדקה להימנעות מהרשעה.

12. במסגרת פסק דינו, התייחס בית המשפט המחוזי, לחומרת העבירות שבוצעו על-ידי המבקשים, בקובעו כי:

"לא ראינו להסתפק בדרך בה הלך בית המשפט קמא, והסיכון הרב הנשקף מיידיו האבנים ומאלימות כלפי שוטרים, מחייב עמדה עונשית נחרצת שיש בה 'להרתיע את המבצע עצמו ואת העבריינים בכוח, צעירים המתפתים על נקלה להשליך אבנים ובקבוקי תבערה ולסכן חיי אדם'... לכן, בהביאנו במסגרת השיקולים את הנסיבות ואת החומרה שיש לייחס לעבירות אלימות כלפי שוטרים והתפרעויות שבמהלכן מיידים קטינים אבנים ומושלכים אף בקבוקי תבערה, תופעה ההולכת ומתעצמת מזה זמן ארוך, אנו סבורים כי ראוי להעביר מסר אחד בעבירות כאלה כי אין להסתפק בפן השיקומי והכלל הוא כי יש להרשיע את המשיבים אף אם מדובר בקטינים שזו להם העבירה הראשונה..."

לטעמי, בית המשפט המחוזי צדק בקביעתו זו, שכן סוג העבירה ונסיבותיה, אינם מאפשרים, בנדון דידן, להימנע מהרשעה.

13. בכל הנוגע לשאלה שעניינה הפגיעה בצורכי שיקומו של הנאשם, נקבע, כי אין מקום להסתפק ב"תרחיש תיאורטי", ויש להצביע על קיומו של נזק "מוחשי וקונקרטי" אשר צפוי לנאשם כתוצאה מעצם ההרשעה (קשת נ' מדינת ישראל (4.3.2013); [] הנסב נ' מדינת ישראל (31.12.2012)). יצוין, כי דרישה זו אינה מתייגת, גם כאשר מדובר בקטינים (ראו עמדת [] פלוני נ' מדינת ישראל (10.2.2014); רע"פ 2180/14 ספיר שמואלי נ' מדינת ישראל (24.4.2014)). במקרה שלפנינו, לא מצאתי, כי הרשעת המבקשים תפגע בהם פגיעה חמורה, מה גם שלא עלה ביד המבקשים להראות, כי הרשעתם תוביל לפגיעה מהותית וקונקרטית בעתידם או בצורכי שיקומם.

14. למעלה מן הצורך, אדרש, בקצרה, לטענותיהם של המבקשים לגופן. ראשית, אין בידי לקבל את טענת המבקשים, לפיה פסק דינו של בית המשפט המחוזי פוגע בעקרון השוויון, משום שלדבריהם העונשים אשר הוטלו עליהם חמורים מאלה שהוטלו על הנאשמים הנוספים שהיו שותפים לאותן התפרעויות. בית המשפט המחוזי נתן את דעתו לפסיקה אליה הפנו הצדדים, והבהיר, כי "מעשי המשיבים במקרה זה חמורים ביותר, מעבר לחומרה שתוארה ברבים מפסקי הדין שפורטו לעיל". מעבר לזאת, הלכה היא, כי השגה על מידת העונש אין בכוחה להצדיק מתן רשות ערעור, למעט במקרים בהם ניכרת חריגה קיצונית ממדיניות הענישה הראויה והמקובלת במקרים דומים (רע"פ 8719/14 יעקב בן טולילה נ' מדינת ישראל (14.1.2015); [] אבו שוקור נ' מדינת ישראל (2.12.2014); [] אלטורי נ' מדינת ישראל (30.11.2014)). גם אם ניתן היה למצוא גזרי דין מקלים יותר, בנסיבות הדומות לענייננו, אין הדבר מעיד כי העונש אשר הושת על המבקשים חורג באופן מהותי ממדיניות הענישה הראויה. במצב דברים זה, סבורני כי לא נפל כל פגם בעונשים אשר הושתו על המבקשים על-ידי בית המשפט המחוזי.

15. באופן דומה, לא מצאתי ממש בטענת המבקשים, כי בית המשפט המחוזי לא התאים את הענישה לנסיבותיהם האישיות. לעניין זה, קבע בית המשפט המחוזי, כי:

"בצד החומרה שראינו לייחס לעבירות שבהן הורשעו המשיבים, נתנו דעתנו לנסיבותיהם האישיות של המשיבים, לגילם בעת ביצוע העבירות, לתסקיר שירות המבחן, להעדף רישום פלילי ולהתייחסות בית משפט קמא לנסיבות של המשיבים כאמור בגזר הדין, וראינו אף לאמץ את דבריו אשר למשיבים ואשר למדרג שקבע בענישה לגביהם בשל השוני בגילם..."

הנה כי כן, בית המשפט המחוזי לא התעלם מנסיבותיהם הפרטניות של המבקשים, ומיתר השיקולים לקולה. בית המשפט המחוזי נתן את דעתו למכלול שיקולי הענישה הרלוונטיים, וערך ביניהם איזון ראוי, בנסיבות העניין. לפיכך, אינני רואה כל הצדקה להתערב במידת עונשם של המבקשים, והדברים נאמרים ביתר שאת כאשר מדובר בדיון ב"גלגול שלישי".

16. אשר על כן, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת.

המבקשים יתייצבו לריצוי עונשם ביום 1.3.2015, עד לשעה 10:00, בימ"ר ניצן, או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותם תעודת זהות או דרכון ועותק מהחלטה זו. על המבקשים לתאם את הכניסה למאסר, עם ענף אבחון ומיון של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתנה ביום, ו' בשבט התשע"ה (26.1.2015).

תוקנה היום, ז' בשבט התשע"ה (27.1.2015).

ש ו פ ט